

K ČINNOSTI ŠTÁBŮ PŘI OBNOVĚ BOJESCHOPNOSTI VOJSK PO ÚDERECH ZHN NEPŘÍTELE

Použití ZHN je u armád USA a NATO považováno za hlavní prostředek k dosažení vítězství nad socialistickými státy. Svědčí o tom nedávno v USA zahájená výroba binární chemické munice, odmítnutí USA připojit se k prohlášení SSSR, že nepoužijí jaderné zbraně jako první, a rozsáhlá modernizace všech druhů jaderných, chemických a biologických zbraní v USA a kapitalistických státech. Proto musí socialistické státy počítat dlouhodobě s tím, že v příští možné válce nepřítel buď od jejího zahájení nebo v průběhu vedení bude používat všech druhů ZHN do celé hloubky operační sestavy vojsk a na různé objekty teritoria.

Abychom tomuto nebezpečí čelili a minimalizovali účinky ZHN nepříteli, jsou v ČSLA přijímána mimo jiné i opatření ochrany proti ZHN. Mezi nejdůležitější patří zabezpečení vysoké úrovně výcviku jed-

notek v OPZHN a procvičování otázek bojeschopnosti a odstraňování následků po úderech ZHN na štábních nácvičích, velitelско-štábních cvičeních a cvičeních s vojsky.

Ke kvalitnímu splnění RMNO pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1987–1988 bylo stanoveno v přípravě velitelů a štábů: „Zvláštní pozornost věnovat... účinné ochraně vojsk proti zbráním hromadného ničení“ a v bojové přípravě: „V ochraně proti ZHN připravit štáby tankových a motostřeleckých divízi ZVO k vyhodnocování účinků napadení a řízení odstranění následků po úderech ZHN.“

Chtěl bych v tomto článku zobecnit některé zkušenosti z OPZHN získané na operačních a taktických velitelско-štábních cvičeních v terénu a přispět tak k jejich rozšíření u všech štábů.

Zásady organizace a řízení odstraňování následků a obnovování bojeschopnosti vojsk napadených údery ZHN

Podle zásad ozbrojených sil Severoatlantického paktu je nutné počítat s tím, že nepřítel bude používat ZHN zejména formou skupinových a hromadných úderů jadernými, chemickými a biologickými zbraněmi (provedení jednotlivých jaderných a chemických úderů bude méně časté). To si vyžaduje zorganizovat a uskutečnit pře-

dem řadu složitých opatření. Patří mezi ně včasné **obnovení bojeschopnosti** vojsk. To znamená především obnovit narušený systém velení, zjistit stupeň bojeschopnosti útvarů (jednotek) v zamořených prostorech, upřesnit bojové úkoly útvarům a jednotkám, které neztratily bojeschopnost, a vydat jim úkoly pro činnost v prostorech,

v nichž probíhá obnova bojeschopnosti, vyvést vojska z prostorů zamoření, požárů, zátop a rozrušených prostorů, doplnit vojska osobami, zbraněmi, bojovou technikou, pohonnými hmotami a jiným materiálem, obnovit vysoký morální a politický stav a psychickou pevnost vojáků. Dále mezi ně patří i **odstraňování následků** po úderech ZHN, které zahrnuje průzkum ohnisek ničení, záchranné práce a léčebně odsunová opatření, dozimetrickou a chemickou kontrolu, speciální očistu vojsk, hašení (lokalizaci) požárů, uvolnění a obnovu cest pro přesuny a manévry, odmoření, dezaktivaci a dezinfekci terénu, komunikací a objektů, profylaktická a izolačně karanténní opatření. Část těchto opatření provádějí zasažené útvary (jednotky) vlastními silami a prostředky, na splnění dalších úkolů v těchto prostorech jsou na základě rozhodnutí velitele divize (pluku) vysílány potřebné síly. Obnovení bojeschopnosti a odstraňování následků je uskutečňováno současně a jednotlivá opatření na sebe vzájemně navazují. Hned po napadení ZHN musí být nadřazenému stupni velení předáno hlášení o napadení a uskutečněno varování vojsk. V dalším pořadí jsou plněna tato opatření, která nesou odklad, jako např. záchranné práce, léčebně odsunová opatření, urychlené obnovení velení, které je spojeno se zpracováním předpovědi následků úderu i soustředěním informací o následcích napadení. Zvýšenou pozornost je třeba věnovat vyprošťování osob ze zničené bojové techniky a postupnému vyvádění vojsk ze zamořených, zavalených, zaplavených a hořících prostorů.

Za tím vším ale následuje nutnost splnit další opatření, jako je např. průzkum, obnova komunikací pro přesuny a manévry, vyvedení vojsk na místa speciální očisty, dozimetrická a chemická kontrola, úplná speciální očista, výměna výstroje a konečně zformování nových jednotek, doplnění ztrát, bojové stmelění jednotek a jejich začlenění do bojové sestavy. Vedle těchto opatření je nutné převést raněné do zdravotnických zařízení, poškozenou bojovou techniku do opravárenských zařízení a splnit řadu dalších opatření. K plnění těch nejsložitějších jsou na pomoc

zasaženým vojskům vysílány odřady k odstranění následků po úderech ZHN.

Z rozsahu rozmanitých prací vyplývá, že tyto úkoly může plánovat a řídit jediné sladěná skupina z předem velmi dobře připravených důstojníků. Její složení musí zabezpečit včasné a komplexní plánování všech opatření OPZHN v průběhu přípravy operace (boje), i při upřesňování úkolů vojskům v průběhu vedení operace (boje) a včasné doručení úkolů vykonavatelům. Za situace, kdy nepřítel použije jaderné, chemické, biologické zbraně nebo svou činností naruší jaderná energetická zařízení a chemické provozy, v důsledku čehož by došlo k úniku radioaktivních a toxických látek do ovzduší, uskutečňuje tato skupina důstojníků komplexní předpověď možných následků napadení ZHN, dále zpracovává podklady pro opatření, která je nutné přijmout bezprostředně v průběhu hromadného (skupinového) napadení ZHN, připravuje komplexní návrhy na odstranění následků a obnovu bojeschopnosti, zpracovává hlášení od zasažených vojsk i odřadů k odstraňování následků. Je přirozené, že skupina musí být vytvořena z důstojníků různých funkcí a do jejich čela by měl být postaven jeden z hlavních funkcionářů příslušného velitelského stupně nebo dobře připravený důstojník operační správy (oddělení, skupiny).

Tato skupina je dočasným kolektivem, který je svoláván na rozkaz velitele (náčelníka štábu) ke splnění určitých konkrétních úkolů, zejména po hromadných (skupinových) jaderných a chemických úderech. Metodika práce, materiální vybavení i dobrá vycvičenost skupiny umožňují je organizovaně v průběhu hromadného (skupinového) jaderného a chemického úderu současně nejen registrovat, průběžně vyhodnocovat rozsah napadení, zpracovávat podklady pro varování vojsk před nebezpečím zamoření, ale i navrhnout opatření, která musí přijmout velitelé ke včasnému zabezpečení obnovy bojeschopnosti a odstranění následků napadení. Dále skupina zpracovává souhrnné informace o rozsahu napadení, bojová nařízení pro činnost odřadů k odstranění následků a provádí kontrolu plnění vydaných nařízeních.

Složení a hlavní zaměření práce skupin pro obnovu bojeschopnosti a odstraňování následků po napadení ZHN nepřítel

V závislosti na velikosti štábu má skupina zpravidla toto složení:

— náčelník skupiny — je jeden z hlavních funkcionářů nebo dobře připravený důstojník operační správy (oddělení, sku-

piny); v době, kdy je to nezbytné, práci skupiny osobně řídí náčelník štábu (u svazků a útvarů druhů vojsk je do čela skupiny určován důstojník daného druhu vojska),

— důstojník politické správy (oddělení, skupiny),

— několik důstojníků operační správy (oddělení, skupiny),

— důstojníci chemického, ženijního vojska, tankové a automobilní služby, spojovacího vojska, důstojník týlu,

— důstojník organizační a mobilizační správy (oddělení, skupiny, evidenční důstojník),

— důstojník služby raketového a dělostřeleckého vyzbrojování, popř. podle potřeby i další příslušník štábu.

Všem těmto příslušníkům skupiny musí být **stanoveny funkční povinnosti** a na jejich základě je předem zpracována **metodika činnosti** a popř. vytvořena i **vzorová dokumentace**. Musí být stanoven **signál** na svolání skupiny, vyčleněno **pracoviště**, které je zabezpečeno nezbytnými prostředky pro práci (vybavené pracovními deskami pro zavěšení pracovní mapy a schémat, telefony pro spojení s jednotlivými pracovišti příslušného místa velení, včetně dispečinku, pracovními místy pro členy skupiny, terminálem se spojením na výpočetní místo štábu, prostředky mechanizace apod.).

Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že příslušníci této skupiny budou plnit velmi rozsáhlé a na součinnost náročné úkoly.

Náčelník skupiny zodpovídá za svolání skupiny, materiální vybavení pracoviště a řízení její práce. Bude řídit plánování opatření OPZHN, zpracovávání nařízení a osobně plnit slaďování jednotlivých těchto opatření. Je povinen zabezpečit, aby skupina měla k dispozici informaci o úplné situaci vojsk (náskres na mapě, ztráty u podřízených vojsk, činnost vojsk, stupeň ukrytí živé síly, stupeň bojeschopnosti vojsk atd.). V průběhu řešení otázek obnovy bojeschopnosti a odstraňování následků po úderech ZHN od důstojníka chemického vojska získává informace o parametrech jaderných výbuchů, místě, době a druhu skutečných chemických úderů nebo druhu otravné látky, popř. zamoření, které vzniklo z destrukce provozů JEZ a chemických zařízení, směru šíření a stálosti zamoření. Velitel skupiny v součinnosti s ním pak předkládá náčelníkovi štábu návrh na varování vojsk a vyhlášení varovných signálů ohroženým vojskům. V součinnosti s ostatními důstojníky skupiny průběžně řídí zpracování předpovědi ztrát a důsledků napadení a jejich zaznamenání do přehledů (dokumentace skupiny) a na mapu. Na závěr každého úderu ZHN shrne komplexní předpověď vlivu napadení na bojeschopnost zasažených

vojsk. V součinnosti s důstojníkem chemického vojska vyřeší organizaci uskutečnění radiálního a chemického průzkumu, s důstojníkem ženijního vojska provedení ženijního průzkumu nebo navrhne a zabezpečí vyslání důstojnického průzkumu do prostorů, kde je to nezbytné. V součinnosti s důstojníkem spojovacího vojska zabezpečí obnovu spojení v prostorech, kde je narušené velení, kromě toho s ním vyřeší otázky zabezpečení spojení při vyslání odřadů k odstranění následků. V součinnosti s ostatními pracovníky skupiny navrhne náčelníkovi štábu způsob použití odřadu (odřadů) k odstraňování následků a zabezpečí s jeho svolením vyhlášení signálu na soustředění odřadu; veliteli odřadu vydá bojové nařízení. S důstojníkem chemického vojska a zdravotnické služby vydá potřebná nařízení k vyvedení vojsk ze zamořených prostorů. S důstojníky chemického vojska a výstrojní služby zabezpečí provedení speciální čistoty a výměnu výstroje a s důstojníkem organizačně mobilizační správy (oddělení, skupiny) zpracuje návrh na změnu organizačních struktur vojsk, která utrpěla velké ztráty, a to vytvořením nových jednotek nebo smíšených odřadů a způsob jejich bojového smílení. S důstojníkem tankové a automobilní služby hledá způsob vyvezení bojové techniky ze zavalených a zamořených prostorů a odsun nepoškozené techniky, která ztratila osádky v důsledku ztrát živé síly. Na závěr jednotlivých období činnosti skupiny spolu s jejími členy zpracovává informační zprávu náčelníka štábu o rozsahu, následcích napadení ZHN a připravuje návrh na obnovu bojeschopnosti vojsk veliteli, plán obnovy bojeschopnosti a odstraňování následků, bojových nařízení vydávaných vlastním štábem, vojskům, velitelům odřadů k odstranění následků a dalších dokumentů. Je nutné, aby náčelník skupiny měl k dispozici několik (na operačních štábech 2 až 3, na štábech divizí 1 až 2, na štábu pluku 1) důstojníků vševojskové odbornosti, kteří v souladu s metodikou práce vedou pracovní mapu skupiny, přehledy o rozsahu napadení, zabezpečují další práce (psaní bojových nařízení, předávání signálů, kontrolují proniknutí nařízení, plní úkoly styčných důstojníků atd.).

Důstojník politické správy (oddělení, skupiny) zabezpečuje politickou práci při obnově bojeschopnosti a odstraňování následků. U vytvořených smíšených jednotek zabezpečuje vytvoření odpovídajících struktur organizací KSČ a SSM a politického aparátu. Na základě nařízení náčelníka politické správy (oddělení, ZVP) za-

hrnuje do informační zprávy a bojových nařízení úkoly politické práce.

Důstojník chemického vojska ve skupině zodpovídá za udržování nepřetržitosti spojení s radičním střediskem (výpočetní analytickou skupinou) a předává mu (jí) požadavky na zpracování výpočtů, pomocných grafických dokumentů potřebných pro práci skupiny. Zabezpečuje, aby měla skupina úplnou informaci o situaci chemického vojska, informaci o předpovědi výškového větru a meteorologické situaci v přízemní vrstvě atmosféry. Kontroluje obsah všech informací, které předává skupině radiční středisko (VASK) a v případě zjištění chyb zabezpečuje jejich odstranění. Při řešení otázek obnovy bojeschopnosti a odstraňování následků po úderech ZHN dostává od radičního střediska (VASK) hlášení o parametrech ZHN, haváriích JEZ a chemických provozů spojených s únikem radioaktivních a toxických látek, o výsledcích předpovědi radiční a chemické situace a v součinnosti s důstojníkem vševojskového směru zabezpečí zakreslení potřebných údajů na pracovní mapy skupiny. V součinnosti s náčelníkem a ostatními důstojníky skupiny vyhodnotí následky napadení s důrazem na ozáření, radiční a chemické zamoření, radiční a chemické ztráty. Navrhuje náčelníkovi skupiny, komu a v jakém pořadí je nutné vyhlásit varovné signály, způsob organizace radičního a chemického průzkumu, doporučí rozsah a vyvedení vojsk ze zamořených prostorů a režimová opatření u vojsk, která nelze ze zamořených prostorů vyvést. V součinnosti s důstojníkem tankové a automobilní služby, zdravotnické služby, výstrojní služby a dalšími připraví návrhy na optimální způsob uskutečnění odstraňování následků ZHN a obnovy bojeschopnosti vojsk a na základě přijatých závěrů předá náčelníkovi chemického vojska (chemické služby) podklady pro zabezpečení účasti chemických jednotek na jejich provádění. V součinnosti s důstojníkem štábu týlu zpracovává návrhy na řešení úkolů materiálního a chemického technického zabezpečení.

Důstojník ženijního vojska zajišťuje vyhodnocení ohnisků ničení, zátop, požárů a jejich zakreslení na pracovní mapy skupiny. Zabezpečuje, aby měla skupina úplnou informaci o situaci u ženijního vojska. V součinnosti s náčelníkem a důstojníky skupiny řeší otázky obnovy průjezdnosti komunikací potřebných pro vyvedení vojsk a odstranění následků po úderech ZHN. Zabezpečuje nepřetržitou součinnost se správou (oddělením, skupinou) ženijního vojska a předává náčelníkovi ženijního

vojska (služby) ty závěry z práce skupiny, které jsou nezbytné pro velení ženijnímu vojsku.

Důstojník zdravotnické služby zabezpečuje, aby skupina měla k dispozici úplnou informaci o situaci zdravotnické služby, zejména o zdravotnických zařízeních a prostředcích, které bude nutné využít při odstraňování následků. Zpracovává předpověď zdravotnických ztrát, podílí se na řešení otázek odstraňování následků, zejména na účasti sil a prostředků zdravotnické služby na něm a zabezpečuje, aby náčelník zdravotnické služby měl podklady pro řízení zdravotnického zabezpečení při obnově bojeschopnosti a odstraňování následků.

Důstojník tankové a automobilní služby zabezpečuje, aby skupina měla k dispozici úplnou informaci o situaci sil a prostředků tankové a automobilní služby a použitelné opravárenské prostředky. Zpracovává předpověď ztrát bojové techniky (tanků, obrněných transportérů, vozidel), podílí se na řešení otázek odstraňování následků po úderech, způsobů odsunutí pojezdů, ale zamořené techniky, která ztratila osádky, zabezpečuje účast technických vyprošťovacích a opravárenských prostředků na likvidaci následků. Udržuje nepřetržitou součinnost se štábem vyzbrojování a technického zabezpečení s cílem doručit včas požadavky kladené na jím řízené zařízení.

Důstojník spojovacího vojska má za úkol, aby skupina měla k dispozici informaci o situaci spojovacího vojska. Zodpovídá za vybavení a bezporuchový provoz spojovacích prostředků, které jsou vycelněny pro práci skupiny. Podílí se na řešení otázek obnovy velení a spojení se zasedenými odřady pro odstraňování následků při zpracování předpovědi možných následků jaderných úderů, zabezpečuje zpracování předpovědi účinků elektromagnetického impulsu.

Důstojník štábu týlu řídí (koordinuje) činnost důstojníků týlových služeb pracujících ve skupině nebo předávajících podklady pro práci skupiny. Zabezpečuje, aby měla skupina k dispozici informaci o úplné situaci týlu. Zprostředkovává předávání podkladů štábu týlu (zástupci velitele pro týl) potřebných pro řešení všech otázek týlového zabezpečení spojených s obnovou bojeschopnosti vojsk a odstraňováním následků napadení, dále zabezpečuje zahrnutí úkolů týlu při jejich uskutečňování do bojových nařízení.

Důstojník organizačně mobilizační správy (oddělení, skupiny) zodpovídá za sumarizaci ztrát živé síly a v součinnosti s náčelníkem skupiny zabezpečuje otázky,

kteř jsou spojené s vytvářením smíšených jednotek a sborných oddílů; zpracovává návrh na provedení jejich bojového stěžení.

Důstojníci všech specializací pracují ve skupině tak, že průběžně v souladu s vývojem situace plní v rozsahu své kompetence úkoly předepsané jim metodikou práce skupiny.

Všechny součinnosti úkoly se plní tak, aby nedošlo k vzájemnému vyrušování jed-

notlivých pracovníků. Důstojníci skupiny se v rozsahu odpovídajícím metodice práce skupiny podílejí na sestavení informační zprávy náčelníka štábu o rozsahu, následcích napadení ZHN a návrhu na obnovu bojovschopnosti vojsk velitelů, plánu obnovy bojovschopnosti a odstranění následků, jakož i bojových nařízeních. Aby byla jejich práce usnadněna, mají štáby pro činnost těchto skupin předem zpracovanou vzorovou dokumentaci.

Zásady přípravy skupiny pro obnovu bojovschopnosti po napadení ZHN

Příprava této skupiny vyžaduje, jak potvrzují zkušenosti, v **prvním pořadí** zabezpečit její kádrovou stabilitu, zpracování podrobné metodiky práce, vzorové a formalizované dokumentace, zabezpečení jejího stabilního materiálního vybavení, určení jejího pracoviště a podobně. V závislosti na rozsahu zařazení výpočetní techniky do organizační struktury štábů je potřebné vyřešit podíl výpočetních míst na práci skupiny, způsoby zadávání úkolů pro výpočty, programové zabezpečení apod. Současně je ale nutné mít vyřešenou metodu provádění výpočtů při vyřazení výpočetní techniky z provozu. Všechny tyto úkoly je vhodné zabezpečit formou monotematické směrnice velitele, která má trvalou platnost.

Na **zahájení přípravy skupiny** je třeba organizovat společně zaměstnání (návěky) skupiny s cílem dosáhnout stmelení práce skupiny. Jako vševojskový podklad pro práci skupiny je vhodné využít námětu z některého ze štábních návěků. Doporučuje se též předem v součinnosti s radiálním střediskem (VASK) na magnetofonový pásek připravit soubor informací, které radiální středisko v průběhu hromadného úderu ZHN průběžně štábu do dispečinku předává. Za využití těchto materiálů na pracovišti, které bude skupina využívat v poli, postupně metodicky procvičit činnost při malém počtu jaderných, chemických úderů a havárií JEZ (chemických provozů) s cílem na pracovní úrovni projednat naplnění a obsah součinnosti mezi jednotlivými důstojníky skupiny. Po zvládnutí naplnění činnosti a osvojení si obsahu plněných úkolů je možné přikročit k nepřerušovanému vysílání zpráv nahrazených na magnetofonové páse a uskutečnit vyhodnocení celého hromadného úderu ZHN. Závěrečným výsledkem práce skupiny musí být přednesení informační zprá-

vy náčelníka štábu (spojené s jejím všestranným posouzením a „dolaďením formulací“), zpracovávání předepsaných údajů o úderech ZHN, obnově bojovschopnosti a odstraňování následků úderů na pracovní mapě, vzorové vyplnění všech formalizovaných dokumentů, včetně bojových nařízeních. Podle kvality předcházející přípravy skupiny je možné tento nácvik se stejnými vstupními podklady zopakovat až do dosažení úplného sladení skupiny. Zkušenosti ze štábů armád potvrzují, že dobře vycvičená skupina je schopna připravit souhrnné podklady do 30 minut od získání poslední informace o parametrech hromadného úderu ZHN.

Dalším obdobím přípravy je procvičení těchto otázek na **štábním nácviku celého štábu**. Na něm je možné a nutné procvičit řešení otázek obnovy bojovschopnosti a odstraňování následků komplexněji. Významné místo bude mít především důkladné sladení činnosti jednotlivých důstojníků začleněných do skupiny se svými správami (odděleními, skupinami, náčelníky). Kromě sestavení závěrečných výstupních dokumentů práce skupiny na tomto štábním nácviku velitel vyslechne návrhy svých zástupců, náčelníků druhů vojsk a služeb a vyhlásí své **rozhodnutí**, jehož obsahem bude současně upřesnění úkolů vojskům i řešení otázek obnovy bojovschopnosti a odstraňování následků po úderech ZHN u podřízených.

Nejdůležitějším obdobím přípravy je procvičení těchto otázek na **velitelsko-štábních cvičeních** nebo na cvičeních s vojsky. Na těchto cvičeních se kromě otázek, které jsem již uvedl, procvičují otázky spojené s činností oddílů k odstranění následků po úderech ZHN. Tyto otázky není možné vzhledem k vymezenému rozsahu v tomto článku posoudit.

Zkušenosti ze cvičení uskutečněných v loňském a letošním výcvikovém roce potvrzují, že jenom ty štáby a vojska, které věnují otázkám OPZHN skutečně **komplexní a trvalou** pozornost, dosahují dobrých výsledků v OPZHN. V článku jsem si položil za cíl zobecnit pozitivní zkušenosti těch, kteří tento úkol splnili úspěšně.